

ENIGRATIONSUTREDNINGEN BILAGA VIII - Bygdeundersökningar. Tryckt 1908

Bogens kapellförsamling.

Norr om Gunnarskog med gräns mot Norge ligger Bogens kapellförsamling, bildad genom K. bref af 19 sept. 1849 af delar af Gunnarskogs och Eda finnskog. Församlingen har en areal af 85 kvkm. och en folkmängd på 306 inv. År 1865 var folkmängden 636, d. v. s. dubbelt så stor. Arealen land är 7,821 hektar, däraf endast 117 hektar odlad jord mot 6,500 hektar skog. Brukningsdelarna voro år 1903 sammanlagdt 29, däraf 27 brukade af ägare och 2 af brukare. Af de förra hade 6 intill 2 hektar odlad jord, 20 mellan 2 och 20 och 1 öfver 20 hektar. Åboarnas antal år 1750 var 13. Jordtorp och andra lägenheter år 1900 voro 38.

År 1865 var socknens sammanlagda taxeringsvärde å jordbruksfastighet 179,202 kr. Den största jordegendomen var Bogen å 135,400 kr. År 1900 var sammanlagda taxeringsvärdet 444,000. Den största

jordegendomen var fortfarande Bogen å 300,000 kr. Några industriella inrättningar finnas icke i denna socken.

Hvad som gäller för Gunnarskog vid bedömandet af de agrariska förhållandena gäller äfven för Bogen. Dock må konstateras, att Bogen i ännu högre grad än någon annan socken i Jösse härad fått lämna tribut af jord och skog åt bolagen. Särskildt är det ett norskt bolag (A. B. Lier, Varald & Bogen), som slagit under sig stora områden. Detta bolag äger ungefär hälften af socknen, den andra hälften är till hufvudsaklig del svenska statens. Det som inte är norska bolagets eller svenska statens egendom, ett hemman på $\frac{1}{4}$ mantal, håller på att bli Jösseforsbolagets.

Genom det långa afståndet från järnvägskommunikationer har jordbruket i denna trakt svårt att reda sig. Någon afsättningsmöjlighet finnes för smör och kalffvar, men annars får man skaffa sina kontanta tillgångar på annat sätt, d. v. s. på samma sätt som i Gunnarskogs mera oländiga bygder. Dock föregår här det norska bolagets bönderna med mycket dåligt exempel beträffande jordbrukets skötsel, ty om man någonstädes uppröres öfver misshushållningen med, ja det fullständiga föraktet för hvad jorden kunde bjuda, så är det här i denna socken. Några fordom ståtliga, nu förfallna byggnader, en stor ladugård med nedrasadt tak och urslagna fönster-rutor, väldiga vidder med en rödgul, utmärklad gräsmatta i stället för böljande sädesfält — det är en syn som däruppe slår en med både häpnad och sorg. Bortåt 100 tunnland jord, som kunde bära hafre och råg, ser man på ett ställe ligga för fåfot. Det är för skogen som det norska bolaget köpt egendomarna, jorden bryr man sig icke om.

Under det detta åsidosättande af jordens skötsel pågår, synes man samtidigt ha satt i system en utrotning af dem som intet hellre vilja än bo och rödja i dessa trakter. Ingenstädes synes man vilja behålla torparna och torpen, utan så snart det är möjligt att blifva utaf med dem, använder man sig af tillfället. »Man vill inte odla fattighjon», har man sagt. Och det beklagligaste är att detta icke endast gäller det norska bolaget utan också svenska staten, som genom sitt ombud låtit vräka en fattig torpare, därför att han ej hade formell rätt att stanna längre på kronans mark, fastän han var född i socknen, alltid vistats där och i 20 år på det torpet sträfvat för sina föräldrars och sina sjukliga systrars utkomst. Hela tiden hade han lyckats uppehålla dem utan att anlita fattigvården. På senaste åren var han ensam med fadern, men så dog fadern 1905 och sonen stannade kvar på torpet, hvilket han ansåg sig ha fått rätt att behålla, då han under så många år åtagit sig underhållsbördan för sina anhöriga. Skulle Kyrkskogens fattigrote ha betalt underhåll för de gamla, så skulle detta ha kostat öfver 200 kr. om

året, men nu erhöles detta underhåll genom ett torp, som torde varit värdt omkring 35 kr. om året. Så blef sonen 50 år gammal, och då fann sig jägmästaren föranlåten att vråka honom för att icke få honom på fattigvården. Jägmästaren förklarade orsaken till vråkingen därmed, att torplägenheten var aflägsset belägen och uthusen nästan nedruttna, hvarför, då staten 1892 köpte Kyrkskogen till kronopark, från första början varit bestämdt att lägenheten skulle utläggas till skogen, »och det af det naturliga skäl att staten, lika litet som någon enskild jordägare, vill bebygga och underhålla ett torp som icke, på grund af sitt aflägsna läge, kan utarrenderas eller är för kronoparkens skötsel behöfligt».

Emellertid skedde vråkingen, och så såddes skogsfrö på torpet, liksom man gjort på andra torp förut.

»Befolkningen i dessa trakter», yttrade sig en sagesman, »älskar sin bygd mer än allt annat, önskar få sin lilla jordbit och längtar efter att få visa hur jorden kan föda sina brukare, men sådana händelser som denna förmå mer än något annat att fördunkla hembygds känslan och fosterlandskärleken.»

Till belysning af förhållandena i dessa trakter torde också böra nämnas, att de svenska torparna blifvit förbjudna att slå gräset på bolagets för fädot liggande gården, utan få norska arbetare komma öfver och slå samt bära gräset öfver gränsen.

En dagsverkare får i dessa bygder en krona om dagen, någon gång 1·20, för slätterarbete och annat liknande arbete samt för skogsarbete 1·50 å 1·60 om dagen. För detta sistnämnda pris få torparna arbeta åt bolagen på vintern och få då fara mycket illa i skogarna. Deras torp betalas i allmänhet med 10—50 kr. om året. *Timmerkörningen* betalas mycket lågt, beroende på att bönderna bjuda under hvarandras priser för att få den för dem nödvändiga körningen. Många ligga då ute hela vintern och ha inte mer behållning af allt sitt arbete än att de födt sig själfva och hästen med knapp kost under tiden. Hellre än att svälta taga de körning för snart sagdt hur lågt pris som helst.

För *flottningen* betalades förr 1·20 om dagen, men på senare tiden har det höjts till 1·60. För *huggningen* af timmer är arbetslönen »1·20 för rot och 60 öre för topp», eller 1·50 för tolft 8 aln. 8¹/₄ tum. Man fäller här ej mindre timmer än 8¹/₂ å 8¹/₄ tums. *Kolning* förekommer här ej.

En god landsväg går från Gunnarskog genom Bogen till Norge.

Det torde inte dröja så länge förrän Bogens församling är så godt som fullständigt affolkad. Bönderna sälja så småningom sina gårdar till bolagen, som låta dem förfalla, torparna bli utrotade, och någon industri finns där inte. Det är otänkbart att få ungdomen att stanna kvar i en så vanlottad landsända.